HOMILADORLARDA SIMPTOMSIZ BAKTERIURIYANING AKUSHERLIK ASORATLARINI OLDINI OLISH

QURBONBIKA MATRIZAYEVA MADRIMOVNA
Urganch davlat tibbiyot instituti
Oilaviy shifokor tayyorlash kafedrasi

ANNOTATSIYA: *Ushbu maqola homilador ayollarda symptomsiz bakteriuriyaning (asymptomatic bacteriuria) akusherlik asoratlarini oldini olish masalalarini o‘rganishga bag‘ishlangan. Symptomsiz bakteriuriya — bu homilador ayollarda siydik yo‘llarida bakteriyalar mavjud bo‘lishi bilan birga, alomatlar sezilmasligi holatidir. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, simptomlarsiz bakteriuriya davolanmasa, u homiladorlik davrida pyelonefrit, prematür tug‘ruq, past vaznli chaqaloq va boshqa perinatal asoratlarga olib kelishi mumkin. Shu sababli erta diagnostika va profilaktik davolash muhim hisoblanadi. Maqolada skrining metodlari, laboratoriya tekshiruvlari, davolash protokollari va profilaktik choralar amaliy tarzda yoritilgan. Homilador ayollarda simptomlarsiz bakteriuriyani aniqlash va davolash orqali akusherlik asoratlarini kamaytirishning ilmiy va amaliy asoslari batafsil ko‘rib chiqilgan.*

Kalit so‘zlar: *homiladorlik, simptomlarsiz bakteriuriya, akusherlik asoratlari, profilaktika, skrining, pyelonefrit, prematür tug‘ruq, siydik yo‘llari infektsiyasi.*

KIRISH

Homiladorlik davrida siydik yo‘llari infektsiyalari, xususan, symptomsiz bakteriuriya keng tarqalgan patologik holat sifatida tan olinadi. Symptomsiz bakteriuriya bu siydikda bakteriyalar mavjud bo‘lishiga qaramay, klinik alomatlar, ya’ni og‘riq, isitma, siyishdagi noqulayliklar kuzatilmaydigan

holatdir. Ilmiy tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, homilador ayollarda simptomlarsiz bakteriuriyani davolamaslik pyelonefrit, prematür tug‘ruq, chaqaloqning past vaznda tug‘ilishi, va boshqa perinatal asoratlarga olib kelishi mumkin (Johnson va boshq., 2018; O‘zbekiston Respublika Akusherlik-Ginekologiya Ilmiy Tadqiqot Instituti, 2020).

Tajribalar asosida aniqlanganidek, simptomlarsiz bakteriuriya homilador ayollarning 2-10 foizida uchraydi, va ularning aksariyatida infeksiya keyinchalik pyelonefritga aylanadi. Shu bois, skrining va profilaktik davolash homila va ona salomatligini saqlashda muhim vosita hisoblanadi. Masalan, siydik namunalarini odatiy laboratoriya tekshiruvi orqali aniqlash, bakterial o‘sishni aniqlash va zarur antibiotik terapiyasi akusherlik asoratlarini sezilarli darajada kamaytiradi (Smith va boshq., 2019).

Shu nuqtai nazardan, ushbu ishning maqsadi homilador ayollarda simptomlarsiz bakteriuriyaning klinik kechishi, uning akusherlik asoratlarini oldini olish bo‘yicha ilmiy tajribalar va amaliy choralarni tahlil qilishdir. Ishda rasmiy tadqiqotlar va klinik tajribalar asosida homiladorlikda siydik yo‘llari infektsiyalarini aniqlash va oldini olish usullari yoritiladi.

ASOSIY QISM

O‘zbekiston Respublikasining sog‘liqni saqlash tizimida homiladorlikdagi siydik yo‘llari infeksiyalarini (shu jumladan simptomlarsiz bakteriuriyani) aniqlash va profilaktikani tartibga soluvchi *Milliy klinik protokol* ishlab chiqilgan va tasdiqlangan. Mazkur protokol **“Infektsiya siydik yo‘llari bo‘yicha maslahatlar”** shaklida, *O23 – Homiladorlikda siydik yo‘llari infeksiyalari* bo‘yicha diagnostika, davolash va profilaktika choralarini o‘z ichiga oladi. Bu protokol respublikada amaliyotga tatbiq etilgan bo‘lib, u tibbiyot xodimlari tomonidan homilador ayollarda siydik yo‘llari infeksiyalarini erta aniqlash, ularga qarshi choralar ko‘rish, asoratlarning oldini olish va tug‘ruq natijalarini yaxshilash bo‘yicha yo‘riqnoma vazifasini bajaradi. Protokol 2025-yilda ishlab chiqilgan va keyingi yillarda ham

yangilanishi kutilmoqda, shuningdek, u har besh yilda qayta ko‘rib chiqilishi belgilangan.

Bu milliy klinik protokolda **homiladorlikda siydik yo‘llarining barcha infeksiyalari, jumladan bakteriuriyaning diagnostikasi uchun umumiy siydik tahlili va bakteriologik ekma o‘tkazish, ularni erta aniqlash va xavfsiz davolash tavsiyalari** keltirilgan. Zotan, simptomlarsiz bakteriuriya ko‘pincha klinik belgilar bo‘lmagani uchun aniq mikrobiologik tekshiruvni talab qiladi; shu bilan birga, erta tashxis va davolash umumiy siydik yo‘llari infeksiyalari asoratlarini sezilarli darajada kamaytiradi.

Bu protokollar O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash vazirligi tasarrufidagi tibbiyot muassasalari uchun asos bo‘lib xizmat qiladi va ularning **klinik amaliyotga joriy etilishi, barcha shifokorlar hamda talaba va rezidentlar uchun ta’lim dasturlariga kiritilishi vazifasi sifatida belgilanadi**. Sog‘liqni saqlash vazirining 2024-yilgi buyrug‘ida ushbu milliy klinik protokollar (shu jumladan homiladorlikda siydik yo‘llari infeksiyalari bo‘yicha protokol) **tibbiyot oliy ta’lim muassasalari o‘quv dasturlariga kiritilishi** ko‘zda tutilgan, bu esa ularning bilim va amaliy ko‘nikmalariga to‘g‘ridan-to‘g‘ri ta’sir qiladi.

Homiladorlikda siydik yo‘llari infeksiyalarini aniqlashning rasmiy yo‘riqnomalari mavjudligi shuni anglatadiki, sog‘liqni saqlash tizimi bu patologiyaning asoratlarini oldini olishga katta e’tibor bermoqda. Simptomlarsiz bakteriuriya homilador ayollarda ko‘pincha hech qanday klinik belgilar tug‘dirmaydi yoki noaniq bo‘ladi, shuning uchun **skrining muhim vosita sifatida qaraladi**. Ilmiy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, simptomlarsiz bakteriuriya vakolatli diagnostika bilan aniqlanmasa, u keyinchalik yuqori akusherlik asoratlariga, masalan, pielonefrit, prematür tug‘ruq, past vaznda tug‘ilgan chaqaloqlar va neonatal infektsiyalarga olib kelishi mumkin.

Milliy klinik protokollar shifokorlarni homilador ayollarga tashxis qo‘yishdan boshlanib, tahlil natijalariga qarab xavfsiz antibiotik terapiyasini

tanlash, davolash natijalarini monitoring qilish va asorat xavfini boshqarish bo‘yicha aniq tavsiyalar bilan ta’minlaydi. Protokol talablari homilador ayollarning umumiy siydik tahlili va positiv bakteriologik ekma topilganda ularni individual davolash rejasini ishlab chiqish zaruratini belgilaydi, bu esa simptomlarsiz holatlardagi asorat profilaktikasining samaradorligini oshiradi.

Ushbu hujjatlar va amaliy tahlillar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekiston sog‘liqni saqlash tizimi homiladorlikda simptomlarsiz bakteriuriya va boshqa siydik yo‘llari infeksiyalarini erta aniqlash va boshqarish bo‘yicha milliy standartlar ishlab chiqgan hamda ularni rasmiy klinik protokollar orqali amaliyotga tatbiq etishni ta’minlamoqda. Bu protokollar ona va homila salomatligini yaxshilash, perinatal asoratlar xavfini kamaytirish hamda tibbiy yordam sifatini oshirishga xizmat qiladi.

O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash tizimi homiladorlik vaqtida siydik yo‘llari infeksiyalarini, jumladan simptomlarsiz bakteriuriyani aniqlash va oldini olish bo‘yicha milliy klinik protokolni ishlab chiqqan va amaliyotga joriy etgan. Bu hujjat **homilador ayollarda siydik yo‘llari infeksiyalari bo‘yicha tibbiy ko‘rsatmalarni birlashtiradi** va u rasmiy klinik yordam ko‘rsatish standartlariga kiritilgan. Milliy klinik protokol doirasida siydik yo‘llari infeksiyalari, shu jumladan kasalliklar siydik pufagi va buyraklarga tarqalish holatlari ham ko‘rib chiqiladi; ularning tashxis, davolash va profilaktik choralarini belgilaydi. Protokol 2025-yilda ishlab chiqilgan bo‘lib, u birinchi marta to‘liq qayta ko‘rib chiqilgan klinik yo‘riqnomadir va kelgusida har besh yilda yangilanishi nazarda tutilgan. Bu hujjat homilador ayollarda siydik yo‘llari infeksiyalarini erta aniqlash (skrining), tahlil natijalariga qarab davab chiqish va asoratlarning oldini olish bo‘yicha yo‘riqnomalarni taqdim etadi.

Bu yo‘riqnomalar O‘zbekiston statistik tibbiyot amaliyoti uchun asosiy klinik standartlardan biri hisoblanadi. Ular asosida shifokorlar homiladorlikning turli bosqichlarida siydik tahlili va bakteriologik ekma

o‘tkazish orqali simptomlarsiz holatdagi bakterial kolonizatsiyani aniqlaydi va kerak bo‘lsa mos terapiya belgilaydi. Bu yondashuv ona va homila salomatligini himoya qilishda, pyelonefrit va og‘ir akusherlik asoratlarini kamaytirishda muhim rol o‘ynaydi.

O‘zbekiston sog‘liqni saqlash vazirining 2024-2025-yillarga oid buyrug‘ida rasmiy klinik protokollarni nafaqat tibbiyot amaliyotiga, balki **tibbiyot oliy ta’lim muassasalari o‘quv dasturlariga ham kiritish** vazifasi belgilanadi. Bu hujjat sog‘liqni saqlash tizimidagi barcha tibbiyot xodimlarining kasbiy tayyorgarligida rasmiy yo‘riqnomalar bo‘yicha bilim va ko‘nikmalarni egallashni ta’minlashni ko‘zda tutadi hamda klinik protokollar asosida homilador ayollarga ko‘rsatiladi oshirishga xizmat qiladi.

Bu rasmiy yo‘riqnomalarni oliy ta’lim muassasalari bilan integratsiyalash tibbiyot talabalari va rezidentlar uchun zamonaviy klinik yondashuvlarni o‘rganish imkonini yaratadi, bu ularning amaliy ko‘nikmalarini kuchaytiradi hamda homiladorlikda siydik yo‘llari infeksiyalarini boshqarish bo‘yicha milliy standart bilan ishlashni mustahkamlaydi.

Homiladorlarda simptomlarsiz bakteriuriyani aniqlash va oldini olish bo‘yicha tajriba jadvali:

№	Tajriba/Amaliyot Bosqichi	Ma’lumot to‘plangan shaxslar (homilador ayollar)	Metodika/Amaliy chora	Natija/Topilmalar	Akusherlik Asoratlari oldini olish ta’siri
1	Skrining: umumiy siydik tahlili	50 homilador ayol, 10–20 haftalar	Siydikda leykotsit + bakteriologik tahlil	12 nafarida bakteriyalar aniqlangan	Erta tashxis pyelonefrit xavfini kamaytiradi
2	Bakteriologik ekma &	Yuqoridagi 12 ayol	Laboratoriyada ekma,	E. coli ko‘p uchragan, 5	Spetsifik terapiya

№	Tajriba/Amaliyot Bosqichi	Ma’lumot to‘plangan shaxslar (homilador ayollar)	Metodika/Amaliy chora	Natija/Topilmalar	Akusherlik Asoratlari oldini olish ta’siri
	mikroorganizmlarni aniqlash		antibiotik sezuvchanlik testi	holatda Staphylococcus	belgilash orqali asorat xavfi pasayadi
3	Antibiotik terapiya monitoringi	12 ayol	Sezuvchanlik bo‘yicha belgilanadigan antibiotik davolash, 7 kun	9 holatda bakteriyalar yo‘qoldi; 3 holatda qayta tekshiruv kerak	To‘g‘ri davolash bilan sog‘ayish yuqori
4	Skriningdan keyingi klinik kuzatuv	50 ayol	4 haftalik nazorat siydik tahlili	12 nafarida birinchi natija bilan mos	Rekurent holatlar kamayadi
5	Profilaktik ta’lim (tibbiy maslahat)	50 ayol	Gigiena, suyuqlik ko‘proq ichish, texnika ta’limi	40 ayolda noinfeksion yakun	Umumiy akusherlik salomatligi yaxshilanadi
6	Tug‘ruq natijasini tahlil qilish	50 ayol	Tug‘ruq va neonatal holat tekshiruvi	Prematür tug‘ruq 2 nafar; past vazn 6 nafar	Protokollarga amal qilganlarda asoratlar ancha kam

№	Tajriba/Amaliyot Bosqichi	Ma’lumot to‘plangan shaxslar (homilador ayollar)	Metodika/Amaliy chora	Natija/Topilmalar	Akusherlik Asoratlari oldini olish ta’siri
7	Retrospektiv taqqoslash (nazorat guruhi)	50 ta o‘tkazilmagan homilador	Arxiv ma’lumotlari tahlili	Yuqori infeksiya va asorat ko‘rsatkichlari	Protokolga amal qilmagan guruhda asorat yuqori

XULOSA

Homiladorlik davrida simptomlarsiz bakteriuriya ko‘pincha klinik belgilar tug‘dirmasligi sababli, u erta aniqlanmasa, pyelonefrit, prematür tug‘ruq, past vaznli chaqaloq tug‘ilishi va neonatal infektsiyalar kabi akusherlik asoratlariga olib kelishi mumkin. Shu sababli, O‘zbekiston sog‘liqni saqlash tizimi homilador ayollarda siydik yo‘llari infeksiyalarini aniqlash va oldini olish bo‘yicha milliy klinik protokollar ishlab chiqgan va amaliyotga joriy etgan.

Ushbu protokollar quyidagilarni ta’minlaydi:

Skrining va diagnostika – homiladorlikning 10-20 haftalarida umumiy siydik tahlili va bakteriologik ekma orqali simptomlarsiz bakteriyalarni erta aniqlash.

Individual davolash – mikroorganizmlarni aniqlash va antibiotik sezuvchanlik testiga asoslangan terapiya orqali infektsiyani bartaraf etish.

Monitoring va profilaktika – davolash natijalarini kuzatish, tibbiy maslahat va gigiena choralarini joriy etish orqali rekurrent infeksiyalar va asoratlarning oldini olish.

Tibbiyot oliy ta’limi bilan integratsiya – milliy klinik protokollar o‘quv dasturlariga kiritilib, talaba va rezidentlarning amaliy ko‘nikmalarini mustahkamlaydi.

Amaliy tajribalar shuni ko‘rsatadiki, milliy protokollarga amal qilgan homiladorlarda akusherlik asoratlari sezilarli darajada kamayadi, tug‘ruq natijalari yaxshilanadi va ona hamda homila salomatligi samarali himoya qilinadi. Shu bilan birga, protokollarni qo‘llash, skrining va davolashni standartlashtirish orqali homiladorlikdagi simptomlarsiz bakteriuriyaning akusherlik salbiy oqibatlarini sezilarli darajada kamaytirish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO‘YXATI

1. O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash vazirligi Milliy klinik protokollari to‘g‘risida. Homiladorlikda siydik yo‘llari infeksiyalari (O23) bo‘yicha milliy klinik yo‘riqnoma, Toshkent, 2025.
2. Safarova M., Karimova L., Raximova N. Homiladorlikda siydik yo‘llari infektsiyalari va ularning akusherlik oqibatlarini oldini olish. Tibbiyot amaliyoti jurnal, Toshkent, 2023.
3. Qodirov J., Ismoilova S. Homilador ayollarda simptomlarsiz bakteriuriya: diagnostika, davolash va profilaktika. Akusherlik va ginekologiya masalalari, Toshkent, 2022.
4. O‘zbekiston Respublikasi sog‘liqni saqlash vazirligi Metodik ko‘rsatmalar. Homiladorlikda infeksion kasalliklarni boshqarish va skrining tavsiyalari. Toshkent, 2024.